

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอก
พิทยานุสรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

รสรินทร์ หวังผล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์ โดยมีด้านในการศึกษาจำนวน 8 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมของครูในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมของครูในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมของครูในการจัดระบบบริหาร และสารสนเทศ ด้านการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมของครูในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมของครูในการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมของครูในการจัดทำรายงานประจำปี และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศและอายุในการปฏิบัติงาน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และครูผู้สอนโรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวนทั้งหมด 100 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ตาราง Krejciec และ Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาความเชื่อมั่น ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.81 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเพศ วิเคราะห์ค่าโดยใช้ค่า t-test แบบ Independent สำหรับอายุในการทำงาน วิเคราะห์ค่าโดยใช้ค่า (One way analysis of variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ้ (Scheffe Post hoc Comparison)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง 100 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยมี อายุในการปฏิบัติงาน 31 – 45 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ อายุในการปฏิบัติงาน 46 ปีขึ้นไป รองลงมา ได้แก่ อายุในการปฏิบัติงาน น้อยกว่า 30 ปี ตามลำดับ
2. การมีส่วนร่วมพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบบุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบบุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ดังนี้

4.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพแตกต่างกัน

4.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพแตกต่างกัน

4.3 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพแตกต่างกัน

4.4 ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพแตกต่างกัน

4.5 ด้านการจัดทำรายงานประจำปี พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพแตกต่างกัน

คำสำคัญ

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์ , การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

ความนำ

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่ขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนิน ไปอย่างต่อเนื่อง และสร้างความมั่นใจ (Assure) ได้ว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรที่กำหนดและที่สังคมต้องการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 183)

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยหลักการร่วมมือ ร่วมใจจากทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน ที่จะต้องช่วยกันวางแผนว่าจะต้องทำอะไร ช่วยกันทำ ช่วยกันตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งระบบการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนยังเป็นที่กังวล เกิดความสับสนและไม่เข้าใจในหลักการปฏิบัติ จากรายงานผลการวิจัย สมศ. พบว่า โรงเรียนยังไม่เห็นความสำคัญต่อ

การประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประเมินคุณภาพภายใน การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในจึงขาดประสิทธิภาพ ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนไม่บรรลุเป้าหมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553: 20)

กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ รับผิดชอบการจัดการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 89(21) โดยมีสำนักงานการศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่สนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักการศึกษาจึงได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นประจำทุกปี อันจะเป็นข้อมูลทั้งด้านการประกันคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2549: 1-2)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจะเกิดขึ้นได้นั้น สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครให้ความสำคัญกับ “การมีส่วนร่วม” แต่ยังคงพบปัญหาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่ง จาร์ส นองมาก (2545: 29-30) กล่าวว่า โรงเรียนจัดให้ครูเพียงบางส่วนจากจำนวนครูทั้งหมดในโรงเรียนเพื่อทำหน้าที่ในเรื่องการประกันคุณภาพ ครูที่ได้รับการแต่งตั้งเหล่านี้มีหน้าที่รวบรวมเอกสารหลักฐานต่างๆเขียนรายงานตามแบบอย่างของโรงเรียนอื่นที่คาดหวังว่าดีมีความเหมาะสมโดยรายงาน และเอกสารหลักฐานต่างๆเป็นคนละเรื่องกับการปฏิบัติจริง ส่วนสุชาติ วัฒนะชัย (2547: 17) ให้ความเห็นไว้ว่าการประกันคุณภาพคือ “หน้าที่” ที่บุคลากรทุกคนในหน่วยงานต้องกระทำ เพราะเป็นกฎหมาย และนโยบายของรัฐที่กำหนดไว้ที่ผ่านมามีเหมือนหน้าที่ที่จะกลายเป็น “ภาระ” ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ของงานประกันคุณภาพจะทำเฉพาะช่วงก่อนจะมีการประเมินเท่านั้นเพื่อให้มีเอกสารพร้อมสำหรับตรวจสอบ หากต้องการเห็นภาพชัดเจนก็นำผลตรวจประเมินภายในของแต่ละหน่วยงานมาพิจารณาจะพบว่าปัญหาที่ตรวจสอบแล้วว่าเป็นปัญหาก็ยังคงอยู่ยังไม่ได้รับการแก้ไข และก็จะเหมือนกันในปีแรก และปีต่อมาซึ่งแสดงให้เห็นว่าการตรวจประเมินภายในซึ่งเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายให้หน่วยงานนั้นๆปรับปรุงคุณภาพโดยสะท้อนให้เห็นจุดเด่น และโอกาสพัฒนาหรือข้อค้อยยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหา ในทางตรงกันข้ามถ้าทุกคนคิดว่าการประกันคุณภาพคือหน้าที่ที่ต้องกระทำจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการทำงานที่สามารถตรวจสอบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้จริงก็ไม่ต้องเตรียมเอกสารต่างๆเฉพาะหน้าเพื่อตรวจอีกต่อไป ซึ่งจะทำให้ความคิดว่า “การประกันคุณภาพเป็นภาระ” หดไป

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นมีความสอดคล้องกับสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่ผู้ศึกษาปฏิบัติหน้าที่อยู่ซึ่งพบว่าครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพจะใช้เวลาเตรียมงานในช่วงใกล้ประเมินเท่านั้น มีการดำเนินงานเพียงครุบางกลุ่ม แท้จริงแล้วการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนมีความจำเป็น และสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของครูซึ่งถือว่าครูเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้การดำเนินการการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนขับเคลื่อนไปอย่างมั่นคง และยั่งยืน ดังนั้นผู้ศึกษามีจึงความสนใจศึกษาการมีส่วน

ร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางหรือมาตรการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของครู และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร เป็นผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และครูผู้สอน โรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวนทั้งหมด 100 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และครูผู้สอน โรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ตาราง Krejciet และ Morgan จำนวน 100 คน

ตัวแปรในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศและอายุ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานครจำแนก 8 ด้าน คือ
  - 1 การมีส่วนร่วมของครูในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน
  - 2 การมีส่วนร่วมของครูในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
  - 3 การมีส่วนร่วมของครูในการจัดระบบบริหาร และสารสนเทศ
  - 4 การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน

- 5 การมีส่วนร่วมของครูในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
- 6 การมีส่วนร่วมของครูในการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน
- 7 การมีส่วนร่วมของครูในการจัดทำรายงานประจำปี
- 8 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวนทั้งหมด 100 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ตาราง Krejciat และ Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.81 โดยมีด้านในการศึกษา จำนวน 8 ด้าน คือ 1. ด้านการมีส่วนร่วมของครูในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 2. ด้านการมีส่วนร่วมของครูในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 3. ด้านการมีส่วนร่วมของครูในการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4. ด้านการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน 5. ด้านการมีส่วนร่วมของครูในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6. ด้านการมีส่วนร่วมของครูในการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 7. ด้านการมีส่วนร่วมของครูในการจัดทำรายงานประจำปี และ 8. ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรณ์ สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเพศ วิเคราะห์ค่าโดยใช้ค่า t-test แบบ Independent สำหรับอายุในการทำงาน วิเคราะห์ค่าโดยใช้ค่า (One way analysis of variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe Post hoc Comparison)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง 100 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยมี อายุในการปฏิบัติงาน 31 – 45 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ อายุในการปฏิบัติงาน 46 ปีขึ้นไป รองลงมา ได้แก่ อายุในการปฏิบัติงาน น้อยกว่า 30 ปี ตามลำดับ
2. ความคิดเห็นของบุคลากรในการมีส่วนร่วมพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรณ์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ดังนี้

4.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพแตกต่างกัน

4.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพแตกต่างกัน

4.3 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพแตกต่างกัน

4.4 ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพแตกต่างกัน

4.5 ด้านการจัดทำรายงานประจำปี พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพแตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรณ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่า ประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรณ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยในด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน รองลงมา คือ ด้านการจัดระบบบริหาร และสารสนเทศ รองลงมา คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน รองลงมา คือ ด้านการจัดทำรายงานประจำปี รองลงมา คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งอภิปรายในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการประชุมกับ ผู้ปกครอง หรือ คณะกรรมการ โรงเรียนหรือกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ให้

มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ และศักยภาพของผู้เรียน ทุกระดับชั้น และนำไปพัฒนา ปรับ และใช้มาตรฐานการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และเอกลักษณ์ของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด ในการจัดระบบการศึกษา และเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาในทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม และกำกับดูแลการตรวจสอบการประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัย ชีวิน ทองศรี (2551) พบว่าครูผู้สอนมีการดำเนินตามระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนชั้น พื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านจากมาก ไปน้อยด้านที่ปฏิบัติมากที่สุดคือการพัฒนามาตรฐานการศึกษา รองลงมาคือด้านจัดทำแผนพัฒนาดำเนิน ตามระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยเพื่อใช้ในการประกอบ ข้อมูลในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา

ด้านที่ 2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ใน ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานระดับ โรงเรียน การ ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี โดยการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ทั้งสภาพภายใน และภายนอกโรงเรียน กำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ให้เห็นภาพความสำเร็จของโรงเรียน มีการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 3-5 ปี และกำหนด แผนปฏิบัติการประจำปี โดยกำหนดโครงการ กิจกรรมไว้อย่างชัดเจน มีการจัดทำมาตรฐานการ ปฏิบัติงานทั้งระดับ โรงเรียน ระดับกลุ่มสาระ ระดับช่วงชั้น ระดับบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากร ทุกคนในโรงเรียน มีความสำคัญอย่างมากที่จะต้องช่วยกัน ขับเคลื่อนกลไก ในการพัฒนาโรงเรียนให้ ประสบความสำเร็จ ไปด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย คจิตร พงษ์คำพันธ์ (2549) ได้ศึกษาการ ดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ด้าน และอยู่ใน ระดับปานกลาง 2 ด้าน และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 ด้าน อันดับแรก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด คือด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา รองลงมาได้แก่ การจัดระบบบริหาร และสารสนเทศ และ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การดำเนินงานตาม แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ด้านที่ 4 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนิเทศ กำกับ ติดตาม หรือประเมินผลการดำเนินงานตาม แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน และ แผนปฏิบัติการประจำปีนั้น บุคลากรต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกัน คุณภาพ และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

นอกจากนั้น ยังมีการควบคุมคุณภาพที่ชัดเจน และต่อเนื่อง มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการควบคู่กับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและระบบคุณธรรม ย่อมสร้างคนที่มีคุณภาพให้เกิดขึ้นได้ไม่ยากนัก ผู้บริหารจะทำหน้าที่จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล คุณแล กำกับ ติดตาม และนิเทศงานของบุคลากรทุกคนทุกฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ปฏิบัติงานตามแผนที่ กำหนดไว้ ซึ่งทุกคนที่เกี่ยวข้องจะปฏิบัติตามหน้าที่และบทบาทของตนเองอย่างดีที่สุด และภาคภูมิใจใน ความสำเร็จร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประครอง มิทะลา (2549) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมใน การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนของคณะกรรมการ โรงเรียนชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากสูงไปหาค่า คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ด้านการ พัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการผลัดการประกัน คุณภาพการศึกษา ด้านการจัดระบบบริหาร และสารสนเทศ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา และด้าน การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพศึกษา

ด้านที่ 5 ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การ ดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาตามแผนพัฒนาคุณภาพ โรงเรียน ทั้งด้าน การบริหาร และด้านการเรียนการสอนนั้น ต้องมีการวางแผนตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสม ครอบคลุม เป้าหมายที่กำหนดไว้ การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในการนำผลการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพ การศึกษาไปปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัย ของ ช่อเพชร เบ้าเงิน (2548) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของครูในกระบวนการประกันคุณภาพ ภายในโรงเรียน โดยรวมของครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ชั้นการศึกษา และการเตรียมการ ชั้น การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ชั้นการนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ ชั้นการ ตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา ถือว่าเป็นการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ซึ่งการ พัฒนา และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในเรื่องดังกล่าวเป็นการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพด้านวิชาการ แต่โรงเรียนให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาน้อย ได้แก่ ชั้นการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการวิพากษ์วิจารณ์แผนการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการบริหารงาน งบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป

ด้านที่ 6 ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินคุณภาพศึกษาด้านผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะว่า การประเมินคุณภาพภายในเป็นกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กระทำโดยบุคลากรภายในหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การประเมินคุณภาพภายในถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ เพื่อที่จะได้ทราบขีดความสามารถในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาหรือไม่ นำผลการประเมินไปแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันที เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) การประเมินภายในถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของสถานศึกษาหรือการประเมินตนเอง (Self-Evaluation) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย วิเชียร จันทวิเศษ (2549) ได้ศึกษาสภาพ และปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว สรุปว่าโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปี การประเมินคุณภาพการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดระบบบริหาร และสารสนเทศ และการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรค์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศพบว่า โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งเพศชายเพศหญิง ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน มีความเท่าเทียมกัน ดังนั้นบุคลากรที่มีเพศแตกต่างกัน จึงมี ส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ประภา สุทธิเชษฐ์ (2548 : 112-118) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสรสงคราม ใน 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการ การประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพ และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของครู จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมตัดสินใจของครู มีลักษณะแบบมีโครงสร้างน้อยทุกขั้นตอน ส่วนการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีส่วนร่วมตัดสินใจในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระมีส่วนร่วมตัดสินใจในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาลักษณะแบบมีโครงสร้างมากกว่าครูส่วนครูที่มีเพศ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน ต่างกัน มีส่วนร่วมตัดสินใจในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่าง โดยมีส่วนร่วมตัดสินใจลักษณะแบบมีโครงสร้างน้อยทุกขั้นตอน

3. ผลการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรณ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีอายุ 31 – 45 ปีขึ้นไป มีวุฒิภาวะในการทำงาน และประสบการณ์ในการทำงานสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา วัชรระรังษี (2556) ได้ศึกษาการรับรู้ และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรระดับอุดมศึกษา เขตนนทบุรี เป็นการศึกษาการรับรู้ และการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา โดยยึดตามตัวบ่งชี้ และตามเกณฑ์การของสำนักงานการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ.ผลการวิจัย พบว่า บุคลากร สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเขตนนทบุรีที่มีความคิดเห็นต่อการรับรู้ และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษา ของบุคลากรระดับอุดมศึกษา เขตนนทบุรี โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็น เพศชาย มากกว่าเพศหญิง และเพศชาย มีการรับรู้การประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรระดับอุดมศึกษา มากกว่าเพศหญิง และบุคลากรที่มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี มีค่าเฉลี่ยการรับรู้การประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด ส่วนบุคลากรระดับอุดมศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอกมีการรับรู้ และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด และสถานที่ทำงานต่างกัน มีการรับรู้การประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน โดยพบว่าตำแหน่งงานที่ต่างกัน ส่งผลให้บุคลากรมีความเห็นของการรับรู้ และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษา แตกต่างกัน ซึ่งบุคลากรระดับอุดมศึกษา เขตนนทบุรี มีการรับรู้ และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีอายุนานน้อยกว่า 1 ปีมีการรับรู้และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษามากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และเมื่อเปรียบเทียบการรับรู้การประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรระดับอุดมศึกษา เขตนนทบุรี จำแนกตามอายุงาน พบว่า การรับรู้และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาด้านการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา เท่านั้นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรมีการศึกษาถึงสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรณ์ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่ส่งผลให้กระบวนการทำงานหรือการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรณ์ มีค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรณ์ จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา และระดับชั้นที่สอน รายวิชา/กลุ่มสาระที่สอน เพื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน เพื่อพัฒนาจัดการระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2550. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จำรัส นองมาก. (2546). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว).
- ช่อเพชร เป้าเงิน. (2548). การมีส่วนร่วมของครูในกระบวนการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุญฉวีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ชีวิน ทองศรี. (2551). การศึกษาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ประครอง มิทะลา. (2549). การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนของคณะกรรมการ โรงเรียนขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พนิดา วัชรระงษ์. (2556) การรับรู้ และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรระดับอุดมศึกษา เขตถนนทพรี ปีการศึกษา 2556. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุญฉวีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2549). มาตรฐานการศึกษากรุงเทพมหานคร : กรุงเทพฯ ๑: สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). การนำมาตรฐานสู่โรงเรียน และห้องเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักนิเทศ และพัฒนามาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). การประชุมทางวิชาการเรื่อง การวิจัยทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ ๑: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุชาติ วัฒนชัย. (2547). “การประกันคุณภาพเริ่มที่ตนเอง”. วารสารประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2547) .
- หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2552). คู่มือการนิเทศโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสู่การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.